

Valvontainsinööri
Joonas Virolainen
Rakennusvalvonta
joonas.virolainen@lahti.fi

Viite: Lausuntopyyntöne 20.10.2021

Asia: Purkamislupa (398-2021-437) Laiturikatu 2, savupiipun purku

Kiinteistö Oy Lahden Laiturikadun Pysäköinti on hakenut lupaa purkaa vuonna 1954 käyttöönotetun lasitehtaan piipun. Kohteesta on valmistunut 19.4.2021 kuntoselvitys ja museo on antanut purkuluvasta ensimmäisen lausuntonsa 31.5.2021.

Lahden kaupunginmuseo / Päijät-Hämeen alueellinen vastuumuseo, rakennuskulttuuri esittää otsikon asiasta pyydettyä lausuntonaan seuraavan:

Nykyinen Ankkuriksi kutsuttu alue alkoi kehittyä Riihimäen ja Pietarin välisen rautatien rakentamisen myötä 1860-luvun lopulla. Pääradasta vedettiin pistoraide Vesijärven rantaan, johon rakennettiin rautatieasema. Kuljetusyhteyksien paraneminen synnytti teollisuutta ja kauppaa, mikä puolestaan kasvatti Lahden kylää, josta tämän kehityskulun seurauksena tuli 1900-luvun alussa vahvasti kasvava teollisuuskaupunki.

Vesijärven aseman ja sataman ympärille kehittyi vuosikymmenten varrella erilaisia teollisuuslaitoksia ja asuinalue. Alue alkoi kuihtua rakennemuutoksen seurauksena 1980-luvulla. Viimeiset tehtaat suljettiin vuonna 1986.

Alue suojeltiin lähes tuolloisessa muodossaan, mutta parikymmentä vuotta kestäneiden uudiskäyttösuunnitelmien jälkeen suojeluohjelma kutistui rautatieasemaan, rautatieläisten asuinalueen viiteen taloon, tulitikkutehtaaseen, margariinitehtaaseen, savupiippuun, paloasemaan sekä osaan vanhaa selluloosatehdasta, joka nyt on osa vuonna 2000 rakennettua Sibeliustaloa.

Lasitehtaan savupiippu suojeltiin vuonna 1997 ja uudelleen asemakaavamuutoksessa vuodelta 2014 merkinnällä sr, suojeltava rakennus. Vesijärven sataman ympäristö on maakunnallisesti arvokas alue.

Piippu on merkittävä muisto Lahden kaupungin syntyhistoriasta ja Vesijärven rannan teollisuusalueesta. Se on esimerkki häviävästä rakennustyyppistä ja yksi Lahden maamerkkejä.

Keväällä 2021 tehtyä piipun kuntotarkastusta on täydennetty Ramboll Finland Oy:n tekemällä tarkemmalla tutkimuksella syksyllä 2021. Tähän on kuulunut myös laboratoriotutkimuksia tiilistä, laastista ja betonista.

Tutkimusraportin perusteella isoimmat ongelmat ovat piipun yläosan laastisaumoissa, joissa on rapautumista, ja niiden tartunta tiiliin on heikentynyt. Tiilistä mainitaan, että niitä ei mikrorakenteen perusteella voi määritellä pakkasenkestäviksi, mutta toisaalta myös todetaan, että pakkasrapautumista ei ole havaittavissa. Piipun betonisessa sokkelissa ei todettu sellaista vaurioitumista, mikä aiheuttaisi riskejä perustusten kantavuuden pettämisestä ja piipun kallistumisesta.

Tiilipiipun kaltainen rakennus vaatii jatkuvaa ylläpitoa. Vanhan lasitehtaan piippua on jonkin verran korjattu, mutta korjaukset eivät ole olleet riittäviä ja korjausvelkaa on päässyt syntymään huomattavasti. Museon näkemyksen mukaan piipusta tehdyt lisätutkimukset eivät ole tuoneet sellaista uutta tietoa sen kunnosta, minkä perusteella piippu pitäisi määritellä purkukuntoiseksi. Ylläpidon laiminlyönti, laaja korjaustarve ja korjaamisen kustannukset eivät ole peruste purkaa suojeltua rakennusta. Museo ei puolla myöskään piipun lyhentämistä. Sitä on jo aiemmin lyhennetty useita metrejä ja piipun lyhentäminen entisestään muuttaisi sen ulkonäköä ja maisemallista merkitystä huomattavasti. Mikäli piipun yläosaa joudutaan korjattaessa purkamaan, voidaan tässä yhteydessä korvata huonokuntoiset tiilet uusilla.

Museo ei puolla purkamislupahakemusta.

Lahden museot / Päijät-Hämeen alueellinen vastuumuseo

tutkimuspäällikkö	Hannu Takala
tutkija, korjausrakentamisen asiantuntija	Anssi Malinen
tutkija	Roosa Ruotsalainen

Tiedoksi: Museovirasto, Hämeen ELY-keskus, kaupunkikuva-arkkitehti Armi Patrikainen